

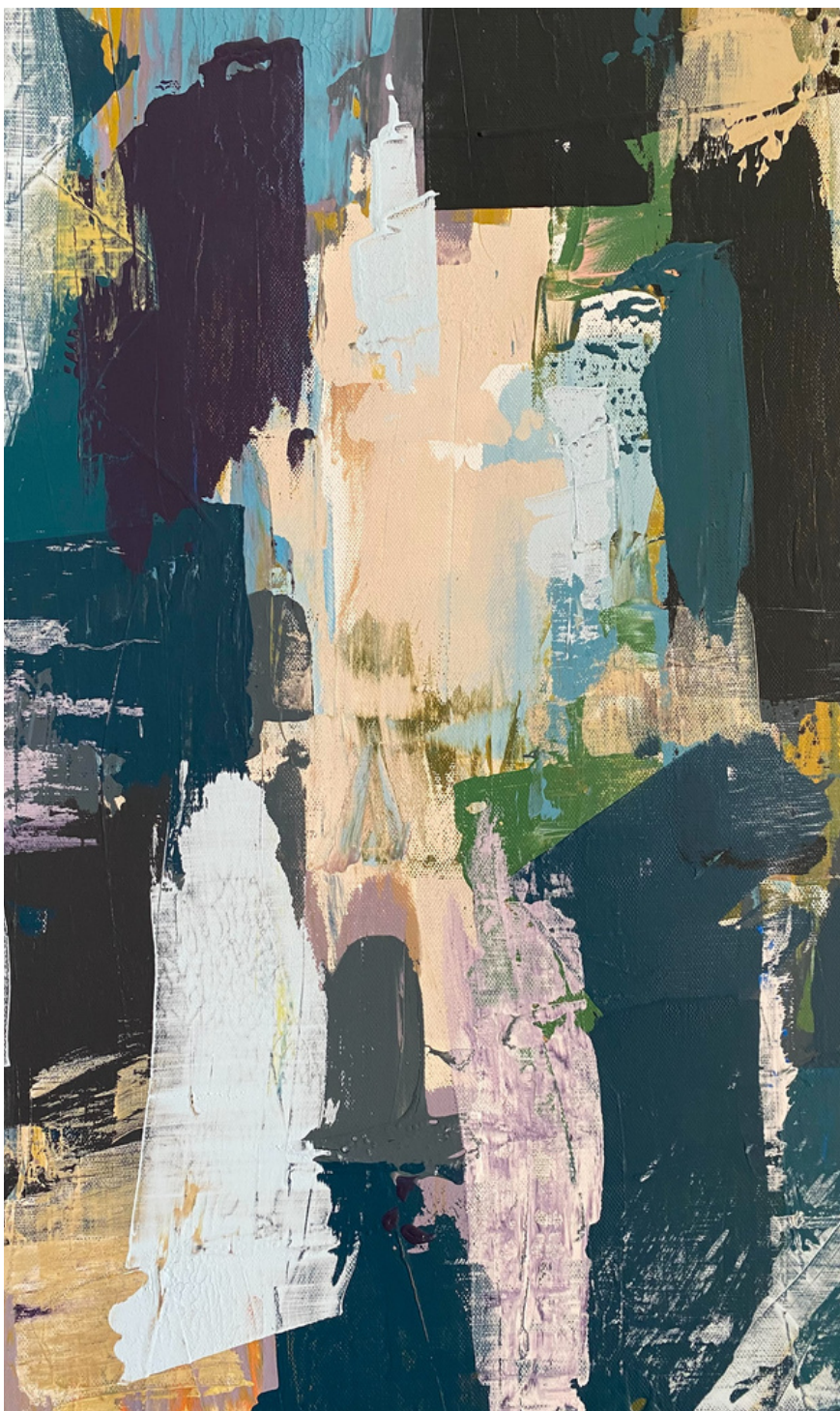

TEDNIK PEN

TEDENSKO DOGODJE

28. oktober 2022

št. 34/2022

UVODNIK

DOGODKI

MEDNARODNI PEN

KRATKA ZGODBA

POEZIJA

Da zemlja nekoč bo obrodila nam dobroto ...

Pred dnevom vseh svetih načrtujemo obiske grobov najbližjih, ki so nas nekoč zapustili, vendar so v mislih, spominih in pogovorih še z nami. Kako lepo je položiti cvetje, obarvan kamen ali prižgati svečko na grobu v tej sončni jeseni, ki se kar noče posloviti od poletja. Kako pomirjujoče je vedeti, da te cvetice rastejo iz povezanosti in pietetnega spomina na družinske člane in prijatelje.

Arheologiji so grobovi temeljna pričevanja o življenju iz davnih dni, najbolj gotove sledi človeškega bivanja na tem svetu in človekovega verovanja v posmrtno življenje. So odsev preteklih civilizacij, ki so ugasnile in v prihodnosti bodo ogledalo naše sedanjosti.

A vsi umrli nimajo grobov.

V zadnjih letih se je močno razširila moda, da pepel pokojnika raztresejo, bodisi po trati, v morje in reke skladno s predpisi, ki urejajo tudi tako zadnje slovo. Večkrat umirajoči sami izrazijo to željo in potomci jo spoštujejo.

A če bi vedeli, da o njihovem grobu odločajo zavojevalci in množični morilci, bi se še odločili za posip in anonimnost zadnjega prebivališča?

Ena najstarejših oblik pokopa tudi na Slovenskih tleh so gomile, ogromni kupi kamenja ali prsti, ki so jih v času od neolitika in posamično celo v srednjem veku nasuli nad grobnico pokojnika. V Sloveniji imamo najdišča iz bronaste in železne dobe. V Ukrajini je poznana Črna Gomila v Černivivu, mestu severno-vzhodno od Kijeva, ki je v letošnji spomladanski ruski ofenzivi izgubilo med 350 in 400 civilistov vseh starosti. Ruski izstrelki so sejali strah med prebivalstvo, bombardirali so mostove, bolnišnice in kulturne spomenike. Več kot polovica prebivalcev, t. j. 300.000 se je iz mesta izselila. Ukrajinska vojska je mesto osvobodila, a mnogi sorodniki in prijatelji so še vedno pogrešani. Po odkritju množičnih grobišč v Ukrajini vemo, da imamo opravka s kriminalnim režimom, ki napad na sosednjo državo opravičuje z vedno bolj nebuloznimi pojmi kot denacifikacija in desatanizacija. Zgodovina mu bo prej ali slej izstavila račun in nastavila ogledalo.

Bosanska vojna z vsemi grozotami vključno z genocidom v Srebrenici danes divja v Ukrajini. Umrli ne najdejo dostojnega zadnjega prebivališča, preživeli iščejo njihove posmrtno ostanke, da bi se lahko poslovili od njih, žalovali in si zacelili rane. Ukrajina je dežela, ki namesto da bi dajala žito in življenje, kot jo opeva pesnik Pavlo Bilyk, seje ruske izstrelke in smrt. Ob spominu na Srebrenico je nedvomno ena najbolj ganljivih slovenskih kratkih zgodb prišla izpod peresa pisateljice Veronike Simoniti z naslovom Šestdeset odstotkov. Kratko zgodbo objavljamo z dovoljenjem pisateljice, izšla je leta 2019 pri založbi Litera v zbirki Fugato.

Ljudje umrejo in nimajo grobov.

Svojci in prijatelji iščejo kraj, kjer bi lahko žalovali in potočili solzo na njihovem grobu.

Največje pokopališče današnjega sveta je nedvomno Sredozemsko morje. Medtem ko dnevno v Evropi brezbrizno spremljamo, koliko migrantov se je utopilo na nekem zasilnem plovilu na poti v boljši svet, na poti do zemlje, ki bo nekoč obrodila dobroto, njihovi svojci jočejo z negotovostjo v nebo. Kje je ostal sin? Kje oče? Kje sestra z otroki?

Tudi v Sloveniji so ideologije povzročile nasilne smrti mož, žensk in otrok, ki so še danes pogrešani. Med drugo svetovno vojno so se izgubili v taboriščih okupatorjev, v pokolih in pobjih. Namesto da bi se iz zgodovine česa naučili, tudi tega, da je sovražna govorica predhodnica genocidov – o čemer piše Victor Klemperer, se Slovenci spet obkladamo z žaljivkami in hujskamo k fizičnim obračunom. Ali smo razumeli lekcijo zgodovine, ko je neznanec sredi Ljubljane fizično napadel aktivistko Niko Kovač?

Se bomo nekaj dni pred svetovnim dnevom romskega jezika, 5. novembrom končno poklonili triinpetdesetim Romom, ki jih je umorila komunistična oblast? Bodo njihovi posmrtni ostanki naposled našli zadnji pristan ali bodo njihove kosti romale po svetu, kot so možje, žene in otroci romali za časa življenja? Nekje vendar mora biti kanček usmiljenja in košček slovenske zemlje, ki bi sprejela spomin na njih.

O tem razmišljam v teh dneh. Ne glede na življenjski nazor posameznika, si želim, da bi bilo glavno prepričanje vseh nas človečnost.

Poleg svojcem, ki imajo grobove, se bom letos poklonila tudi vsem, ki jih nimajo.

Tanja Tuma, predsednica SC PEN

POSEBNO PRIZNANJE
Nagrada Kristine Brenkove

Nagrada za kakovostno povezovanje umetnostnih zvrsti je dobila slikanica Helene Kraljič Sofija in baletni copatki, ki je z ilustracijami Tine Dobrajc izšla pri založbi Morfemplus. Na prvi pogled kratka realistična pripoved prikazuje vsakodnevno življenje Sofije in njene babice, ki ji pripoveduje o tem, da je bila balerina, kar želi postati tudi deklica. Osrednja tema se v slikanici povezuje z nekaterimi pojmi iz sveta baleta. Kot je ocenila žirija, slikanica inovativno povezuje tako besedno kot likovno ustvarjalnost ter glasbo in balet.

VEČ

PEN INTERNATIONAL – AN ILLUSTRATED HISTORY

Vabimo vas k nakupu knjige, ki jo je ob jubileju pripravil Mednarodni PEN in v kateri ima naš center posebno mesto PEN INTERNATIONAL – AN ILLUSTRATED HISTORY z dodatkom o Slovenskem centru PEN v slovenščini.

Format: 250 x 300 mm, trda vezava

Obseg: 320 strani, barvno

Maloprodajna cena: 59,00 €

Cena za člane SC PEN: 30,00 €

Avtorji: Ginevra Avalor, Jennifer Clement, Peter McDonald, Rachel Potter, Carles Torner, Laetitia Zecchini

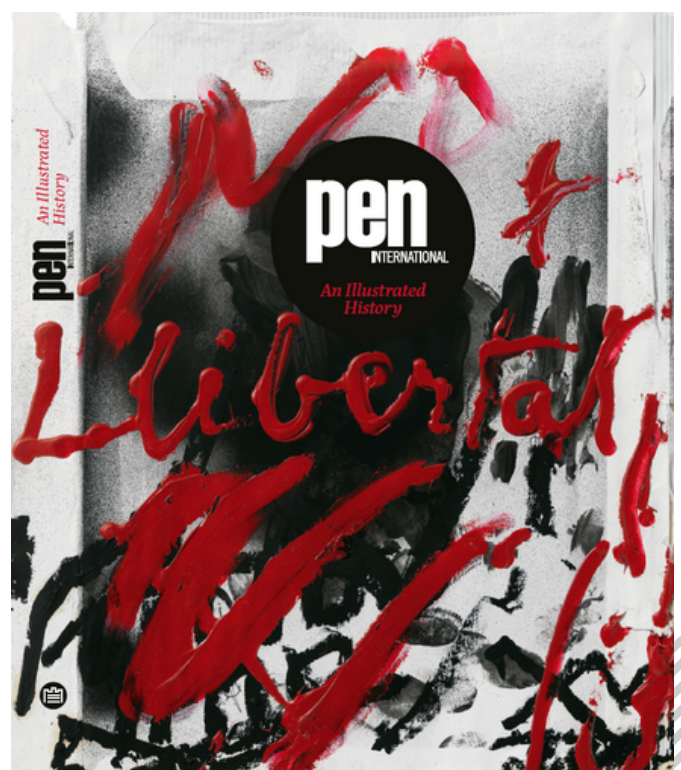
Avtorica slovenskega dodatka: Tanja Tuma

Uredila: Carles Torner in Jan Martens

Lektura slovenski del: mag. Lidija Golc

Oblikovala: Thierry Julliland, MGIP – T'ink Studio
Bruselj,

Fotografije v slovenskem delu: Rokopisna zbirka
NUK, Janez Bogataj in Ivo Frbežar

Svetovno branje v znak solidarnosti s protesti v Iranu ob dnevu človekovih pravic

Sobota, 10. december 2022, ob 17. uri.
V dvorani DSP/PEN
Tomšičeva 12, Ljubljana

Mednarodni literarni festival Berlin (ilb) poziva posameznike, šole, univerze, kulturne ustanove in medije, ki skrbijo za pravičnost in svobodo, da se 10. decembra, na dan človekovih pravic, udeležijo svetovnega branja klasičnih in sodobnih perzijskih literarnih besedil v podporo iranski vstaji.

Cilj branja je poslati sporočilo brutalnemu iranskemu režimu, naj preneha z nasiljem, in izraziti solidarnost z iranskimi ženskami, ki so bile v zadnjih desetletjih žrtve diskriminacije in mizoginije. Iranske ženske so znanilke upanja, upanja ne le za iranski narod, temveč za vse nas, ki si želimo konca rasističnega kapitalizma, diktature in gospodarskega zatiranja ter se zavzemamo za bolj življenjsko prihodnost za vsa bitja na tem planetu.

Srce parajoča smrt Mahse Amini, 22-letne ženske v iranskem policijskem priporu, je sprožila vesplošno protestno gibanje, ki že več tednov pretresa državo. Iranska vlada se je na te proteste odzvala z nasiljem in prelivanjem krvi.

Da bi izrazili podporo iranskemu ljudstvu na poti k demokraciji in svobodi ter pozvali iransko vlado, naj prisluhne močnemu glasu iranskih moških in žensk, ki želijo spremeniti obliko vlade in končati nasilje nad njimi, vas Slovenski center PEN, Društvo slovenskih pisateljev in Društvo slovenskih književnih prevajalcev vabimo na branje, ki bo 10. decembra ob 17. uri v dvorani DSP/PEN.

Prosimo, da svojo udeležbo na branju potrdite na naslov:
slopen@guest.arnes.si
do 23. 11. 2022.

KDAJ

Ponedeljek, 7. novembra
2022, ob 11.00 uri.

KJE

V dvorani DSP/PEN
Tomšičeva 12, Ljubljana

Nastopajoči:

Imer Traja Brizani, skladatelj, univ. dipl. muzikolog
Ljatif M. Demir, dr.sc.prof. romskega jezika in književnosti
Tanja Tuma, predsednica SC PEN
Bernardo Brizani
Erazem Izidor Grafenauer, kitara
Domen Lorenz, violina
Uroš Rakovec, kitara
Bernardo Brizani, violončelo
Gašper Peršl, cajon
Anja Burnik, flavta
Miha Vanič, vokal in moderator
Enisa Brizani, moderatorka in povezovalka

Imer Traja Brizani in Romsko društvo Amala s Slovenskim centrom PEN vabita na predstavitev knjige romske poezije in skupine Amala skladatelja Imerja Traje Brizanija, ki bo ob svetovnem dnevu romskega jezika 5. novembra potekala v glasbeno koncertnem in poetičnem slogu.

Predstavitev je del projekta Popoldne z romsko literaturo in kulturo, ki ga Slovenski center PEN izvaja z različnimi romskimi umetniki s podporo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije.

VABILO

Imer Traja Brizani in Romsko društvo Amala s Slovenskim centrom PEN vabita na predstavitev knjige romske poezije in skupine Amala skladatelja Imerja Traje Brizanija, ki bo ob svetovnem dnevu romskega jezika 5. novembra potekala v glasbeno koncertnem in poetičnem slogu.

Predstavitev je del projekta Popoldne z romsko literaturo in kulturo, ki ga Slovenski center PEN izvaja z različnimi romskimi umetniki s podporo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije.

Ponedeljek, 7. novembra 2022, ob 11.00 uri.
V dvorani DSP/PEN
Tomšičeva 12, Ljubljana

ALEKSANDRINKE NEKOČ IN DANES

Rotary klub Ljubljana NIKE in Ženski odbora Slovenskega centra PEN vas vabita na predstavitev MIRINE nagrajenke za leto 2022, ki bo
v sredo, 9. novembra, ob 18. uri,
v Rdeči dvorani Mestne hiše v Ljubljani.

Pogovor z DARINKO KOZINC, pisateljico, prejemnico nagrade MIRA, bo vodila Tanja Tuma, predsednica Slovenskega centra PEN.

PROGRAM

18.00 – 18.15 Prihod, sprejem predsednic in pijača dobrodošlice

18.15 - O MIRI dr. Luna Jurančič Šribar, predsednica Ženskega odbora SC PEN Mira

18.30 – 19.15 Letošnja NAGRADA MIRA je po izboru žirije pripadla goriški pisateljici Darinki Kozinc, ki se je občuteno posvetila raziskovanju ženskih likov, še posebej aleksandrink. Kdo so bila slovenska dekleta in žene, ki so s trebuhom za kruhom odšle v Egipt in s svojim delom preživljale družine? Kako so odhajale in kako so se vračale? Kakšna je njihova podoba v slovenski književnosti in kaj o njih menijo domačini? Kdo so današnje aleksandrinke? S pisateljico se bo pogovarjala Tanja Tuma, predsednica Slovenskega PENa.

19.15 – 19.30 Predstavitev delovanja Rotary kluba Ljubljana NIKE

19.30 – 20.00 Druženje in pogostitev

Udeležbo sporočite na mail: rotarynike@gmail.com.

Naj slovenščina odmeva

Cikel
jezikoslovnih
predavanj

Dvorana M3,4,
brezplačne vstopnice

Jesenski del:

26. 10. 2022 ob 19. uri

Dr. Silvija Borovnik:
Medkulturnost
slovenske
književnosti v Avstriji
(Lipuš, Haderlap,
Handke)

Mag. Lidija Golc:
Ob stoti obletnici
rojstva in deseti
obletnici smrti
Janka Messnerja

14. 11. 2022 ob 19. uri

Marko Jesenšek:
Oblikovanje
enotnega
slovenskega
knjižnega jezika
sredi 19. stoletja

Matej Šekli:
O novo odkritem
jezikovnem drobcu
zgodnje slovenščine
iz 12. stoletja

V sodelovanju
z Odsekom za
slovenski jezik pri
Slovenski matici

 cankarjev dom

www.cd-cc.si

Maja Gal Štromar

ABSURDANIJA d.o.o.

Reciklirana monodramedija

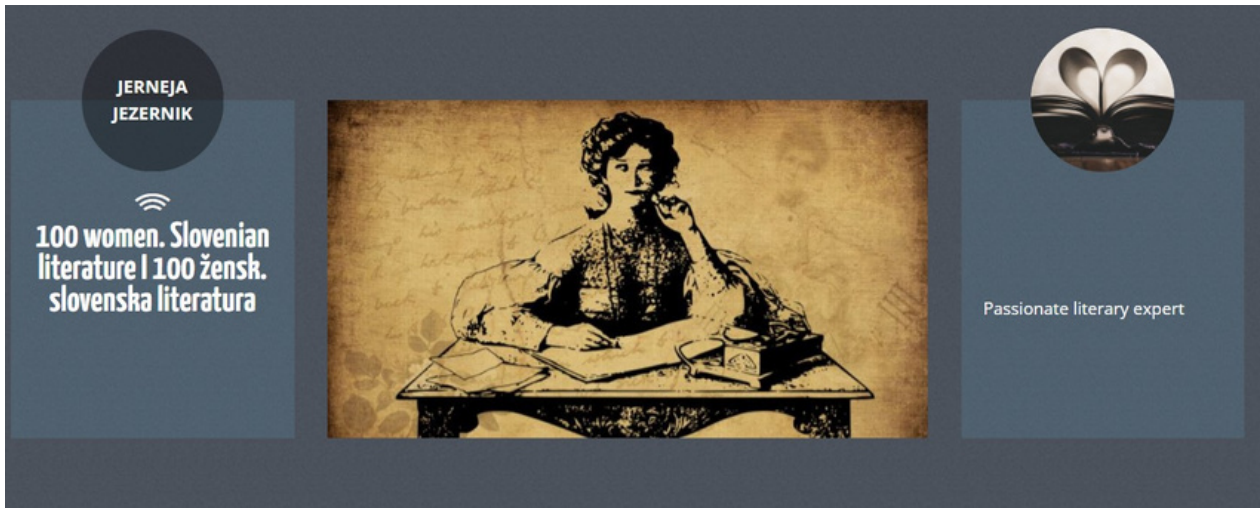
V predstavi smo uporabili že večkrat, a žal zaman citirano besedilo Ivana Cankarja in Prežihovega Voranca, odlomek Racinovega »Britanika«, ter odlomke iz avtoričine monodrame »Preživela – Amelia E.«

Besedilo ♦ režija ♦ igra: Maja Gal Štromar

Nastopajo še: Zvezdana Mlakar, Nataša Benčič, Iztok Novak-Easy, Nika Vistoropski, Nika Simič ♦ **Avtorska glasba:** Andrej Marinčič, Miha Kraker, IstRaNbuL (Remix Dajte, dajte: Marinčič & Kraker) ♦ **Izdelava kostumov:** Dada Volk ♦ **Izdelava scenografije:** Mišo Maznik ♦ **Oblikovanje svetlobe in tona:** Žiga Okorn ♦ **Producent:** Amanart, Zavod za kulturne dejavnosti ♦ **Koproducent:** Kud Fofité

Vabljeni na prvo ponovitev nove izvirne monokomedije
Absurdanija d.o.o.,
ki bo v soboto, 5. 11. 2022 ob 20. uri
v Kulturnem domu Medvode, Cesta ob Sori 13, 1215 Medvode.

Ker je število mest omejeno, vas vljudno naprošamo, da si
pravočasno priskrbite vstopnice in jih rezervirate na elektronskem
naslovu KUD Fofité: kud.fofite@gmail.com.
Ceno vstopnice je 15,00€.

Anno domini 2022. Četudi že kar nekaj desetletij živimo kot sosedje v združeni Evropi, se v glavnem še vedno poznamo bolj po blejskih kremnih rezinah in Sacherjevih tortah, kot pa po ustvarjalnih dosežkih v kulturi. Nova dvojezična serija oddaj 100 women. Slovenian literature | 100 žensk. Slovenska literatura popravlja zaostanek na tem področju in vsem zainteresiranim poslušalkam in poslušalcem ponuja aktualne, strokovno podkovane in razgibane oddaje o literaturi izpod peresa slovenskih ustvarjalk.

V novi seriji boste imeli priložnost spoznati najpomembnejša imena slovenskih literatk skozi vsa zgodovinska obdobja vse do danes. V načrtu imamo predstavitve kar sto slovenskih pesnic, pisateljic, esejistk, avtoric knjig za otroke in mladino ter kritičark, ki so sooblikovale in sooblikujejo podobo slovenske literature. V vsaki oddaji bo z vami tudi posebna gostja, ki se poklicno ukvarja s preučevanjem vloge ženskih ustvarjalk slovenske literature in bo posebej osvetlila delo posamezne avtorice. Prav tako bodo oddaje popestrili tudi odlomki iz literarnih del.

POSLUŠAJ

Malta: Civilna družba ponovno poziva k popolni pravici za Daphne Caruano

Civilna družba obsoja pomanjkanje ambicij in preglednosti vlade pri reformah svobode tiska ter ponovno poziva k zagotovitvi popolne pravice za Daphne Caruana Galizia.

Pred petimi leti je bila v napadu z avtomobilom bombo na Malti brutalno umorjena preiskovalna novinarka Daphne Caruana Galizia. V mislih smo z njeno družino, prijatelji in sodelavci. Skupaj z njimi se še naprej borimo za popolno pravico.

Danes se spominjamo njenega neustrašnega novinarstva in praznujemo njen daljnosežni vpliv njenega pronicljivega pisanja o finančnem kriminalu, zlorabah oblasti in globoko zakoreninjeni korupciji ter njeno neomajno zavezanost odkrivanju resnice in služenju pravici javnosti do obveščenosti.

Napredek pri kazenskih preiskavah in pregonu je prepočasen. V petek 14. oktobra pa je kazensko sodišče na podlagi priznanja krivde brata Alfreda in Georgea Degiorgia obsodilo na 40 let zaporne kazni zaradi njune vloge morilcev pri umoru Caruane Galizie. To je dobrodošlo, čeprav sodni postopki proti osumljenim dobaviteljem bomb in osumljenemu organizatorju še vedno potekajo.

Nekaznovanost opogumlja tiste, ki uporabljajo nasilje, da bi utišali kritično novinarstvo, in se konča šele, ko bodo vsi odgovorni za grozljiv umor preganjani v skladu z zakonom: vse morebitne posrednike in glavnega(-e) krivca(-e) je treba privedi pred sodišče.

Prav tako moramo opozoriti na nesprejemljivo neizvajanje priporočil, ki jih je dala prelomna javna preiskava umora Caruane Galizie, in na izključitev strukturiranega javnega posvetovanja, tudi z našimi organizacijami, o predlaganih pravnih spremembah v zvezi z varnostjo novinarjev in strateškimi tožbami proti udeležbi javnosti (SLAPP), ki v slednjem primeru ne izpolnjujejo mednarodnih standardov. Ta postopek je zgodovinska priložnost, da malteška vlada izpolni svoje obveznosti iz mednarodnih in evropskih pravnih in političnih okvirov za ustvarjanje ugodnega okolja za novinarstvo in zaščito novinarjev.

Pomanjkanje politične volje za začetek učinkovite in systemske reforme, ki je potrebna, vzbuja dvom o tem, ali se je malteški politični razred kaj naučil iz umora Caruane Galizie. Vendar pa bi lahko pravica za umor Daphne Caruana Galizia zdaj napredovala. Vlada mora zdaj zaščititi tiste, ki nadaljujejo njeno zapuščino.

VEČ

Veronika Simoniti

Šestdeset odstotkov

Moj sin je vsenavzoč. Je tukaj in tam in tu zgoraj in spodaj, predvsem pa je na štirih koncih. »Imamo namreč sekundarne in primarne jame,« mi pojasni vodja.

Rekla bi mu, svojemu sinu, če bi stal pred mano, teci, fant moj, teci, tvoja sapa preglaša vso grozo gozda, katerega rob je bil samo od daleč priča strašni zgodbi, teci, prišel boš do ozemlja, ki ga nadzorujejo naši, teci, in Alah naj ti pomaga, teci, mogoče ti bo kakšno drevo vrglo zlat sadež, sočno jabolko, da si boš omočil presušena usta, da si boš pognal novih moči po žilah.

»Primarne jame so tiste, kamor so padli,« mi pravi vodja skupine za izkopavanja.
»Sekundarne jame so tiste, kamor so jih prekopali, pravzaprav so jih tja skupaj z zemljo prenesli kar z bagri in tovornjaki.«

Ne glej nazaj, bi mu rekla, svojemu sinu, če bi stal pred mano, prijela bi ga za roko in mu rekla, mogoče so za tabo, mogoče vejo, da si se samo pretvarjal, mogoče vejo, da si živ in zdaj hitiš skozi čarobni gozd, ki te skriva v okrilje črnega veselja, teci, levi čevelj skoraj nima več podplata, kamni bolijo, dračje se zasekava v stopalo, bolečina ti pomaga, vsaj delno prekriva tisti prizor z jase, teci, teci za soncem, ki pada in pada, ko ga dohitiš, ga lahko vprašaš, zakaj je dovolilo vse to in zdaj beži, tam doli nekje je morje, vanj potone oranžasta krogla, teci, teci, fant moj, da ga dohitiš.

»Zakaj bi kdo hotel prekopavati, s tem je samo delo,« vprašam. Vodja skupine me čudno pogleda. »Zato, gospa, ker so ameriški sateliti odkrili primarne jame.«

Nič mi ni jasno. Kakšni ameriški sateliti? Kaj je sploh to, satelit? Jaz vem samo, da bi sina nežno porinila v beg, teci, sin moj, da prideš do morja, da te volkovi drinski ne dobijo v pest, pusti, da te mrcvarijo ostre skale, kot pa da bi te trpinčili tigri arkanovski in bi te kraljica smrti ovijala okrog svojih prstov in nategovala na natezalnici svoje roke, teci, teci, rajši izgini v krošnjo ali se skrivenči v korenino, odrevêni v grčasto lubje, škрати ti bojo pomagali, če so dobri, če je sploh še kakšno dobro bitje na svetu, zlij se v lužo, izhlápi v oblak, skristaliziraj se v nočni zrak ali pa samo teci, teci, teci ...

»Sateliti so takšne naprave, gospa, ki iz vesolja opazujejo zemljo. Prej, na primer, so na območju blizu Zvornika posneli lepo zeleno travo, čez nekaj mesecev pa so opazili, da je tam vse razkopano. To je sumljivo.«
Verjetno misli, da je sumljivo, ker so tja nekaj prekopali.
»Razumete, gospa?«

Nisem prav prepričana. Ampak kako so lahko na poti izgubili kose mojega sina? In če imamo primarno in sekundarno grobišče, sta to samo dve jami. Ostanke mojega sina pa so našli na štirih koncih in jih znosili skupaj. Štiri minus dve je dve, manjkata še dve jami. Ali pa so v vsaki od jam našli na primer po dva uda?

»Ko so videli ameriške satelitske posnetke, jih je zgrabila panika, razumete, gospa, in da bi zakrili sledi, so začeli prenašati vsebino grobišč na več krajev.«

Vsi štirje deli se sestavijo pred mojimi očmi in pokrpanemu sinu, ki mu manjka kos lobanje, leva dlan in desna noga od kolena navzdol, rečem: že slišiš bolečino, že čutiš rjutje, že čakaš angele, že poješ smrtne pesmi, že mečkaš v dlani prst pokopa, že vohaš grob, že vonjaš kabur, ne misli več, fant moj, samo teci, teci, prišel boš k dobrim ljudem, Alah-birum, prišel boš k ljudem z nebom in soncem in luno v očeh, k tistim, ki nič ne vedo, k tistim, ki jim je bilo prihranjeno, ne sprašuj jih, ne bojo ti znali odgovoriti, začudeno te bojo pogledali in se ti prizanesljivo nasmehnili, rekli bojo, poln si muh in komarjev in drugih žuželk, rekli bojo, očisti se, tak ne moreš v naše čiste hiše, naših hiš ni nič omadeževalo, ti pa na sebi nosiš čebeljo kri in osji žolč, umij se, preden prestopiš naš prag, umij se, da nam ne prineseš te golazni v dom, pojdi za hišo in sperj vso umazanijo s sebe, in ti boš šel za hišo in odprl prho in si slekel cape in se drgnil in nazadnje boš skrušeno še zmeraj umazan stopil pred ljudi, ki imajo še zmeraj nebo in sonce in luno v očeh, in jim priznal, da si za večno umazan, in oni bojo zmajali z glavo in rekli, bolje bo, da greš, strah nas je te umazanije iz podzemlja, iz ahireta, bojimo se te, rajši teci!

Ampak zakaj ga nočejo pokopati? Zakaj ga moram siliti, da teče še zdaj, ko ga ni več?

»Je pač tako, gospa, takšna navodila imamo.«

Ne vem, če mu lahko zaupam, vodji skupine za izkopavanje, sin moj, rajši teci, da te tisti, ki so ti to naredili, ne dobijo, teci, ahbab, teci, bojo rekli ljudje, ki imajo še zmeraj nebo in sonce in luno na jeziku, in boš hotel ugovarjati, saj nisem bil v podzemlju, na jasi sem bil, ampak ne boš jih mogel prepričati in spet boš stekel, s svežo sapo si boš utiral pot na jug, da prideš do morja, v katerem sonce zahaja, da pride tema, da pride akšam, da pride zlodej, dapride šejtan, takrat boš zaslišal

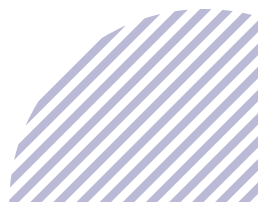
tevhid, molitev za umrlimi, ki jo žežnjajo samo ženske, samo one so ostale za obrisi mož, in ti, ki bi moral z njimi v ahiret, ti si ušel izpod njihovih uvelih udov in zdaj kot prikazen tavaš po svetu in še teptaš to zemljo sredi gozda, teci, teci, prišel boš k reki, pa tudi ta te ne bo očistila, ne bo znala sprati preteklosti, rešiti sedanjosti, oplemenititi prihodnosti, zato rajši teci skozi to krajino, legende so strašne, in tudi na mine pazi, da ne raznese tvoje zgodbe.

»Je pač tako, navodilo imamo, da moramo najprej izolirati DNK, potem pa smemo posmrtno ostanke pokopati šele, ko zberemo najmanj šestdeset odstotkov okostja. Prej ne.«

Deenká ... En odstotek je en del od sto. Kako naj seštejem, koliko odstotkov že imajo? Kako naj to vprašam? Zame je moj sin tisočodstoten. Ne verjemi nikomur, sin moj, rekli ti bojo, da te ni dovolj, da bi te pokopali, strašili te bojo, da te bo mrčes požrl, razgrizel tvojo zgodbo, s sabo vzemi venec rožni, drži tespih v razrezanih dlaneh, drži svoj strah, mogoče ti še prav pride, ker te zgodbe ne boš mogel pripovedovati, ta zgodba je resnična, resnice pa nikoli ne moremo povedati, to že dobro veš zdaj, ko prispeš k obali in je tam brezdanje morje in stopiš vanj, da bi se umil, da bi si spral kraste in spraskal s sebe vso to skorjo, pod njo utripa skeleče meso, sonce ga žge, poiskati si moraš votlino, da se skriješ in si ušesa zamašiš pred žebranjem žalujočih žensk in pred cvrčanjem žuželk, teci, teci, najdi votlino, tam daleč daleč.

Vodja skupine za izkopavanje grobišč me čudno gleda, ampak jaz vem, da je moj sin vsenavzoč, tako kot bog. Je tukaj in tam in tu zgoraj in spodaj, predvsem pa na štirih koncih zemlje, kot je Alah navzoč na štirih straneh neba.

objavljeno z dovoljenjem avtorice
iz zbirke Fugato, 2019, založba Litera

Pavlo Bilyk

NJEJ

Pod žgočim soncem smelo srp vihtela je v nebo,
in rezala lepljivo vlažen in vroč zrak,
žarele so punčice v široko razprtih ji očeh,
silovito je pobijala grozo tukaj, zločine tam.

v življenju so bila njena polja posuta z glaževino,
in v blaznem smehu orala brazde je z golimi rokami,
bila ji je usojena ta skrb za nas, naloga,
da zemlja nekoč bo obrodila nam dobroto.

Požirala je kri s suhih razpokanih ustnic,
in goltala pesek iz presušenih razpok grude,
klicala je dež, ga rotila s kletvijo, uroki -
ubogal jo je in padal, padal.

prst je pila, izginile so zveržene razpoke,
na rokah njenih so zacelile se najgloblje rane,
tako vsi lahko smo preživeli do mile žetve žita
in umrlim darovali dobre kruhove drobtine.

prevod iz angleščine Tanja Tuma

Tanja Tuma in Pavlo Bilyk,
88. mednarodni kongres PEN v Uppsali

Pavlo Bilyk je ukrajinski pesnik, ki dela za Mednarodni PEN, njegova skrb so dogodki in predvsem računalniško zaledje srečanj, ki postaja vedno bolj kompleksno. Skrbi tudi za razna področja, ki zahtevajo tehnološka znanja kot projekt VIDA – razmerje med spoloma v književnosti in volitve, ki jih je v času epidemije Mednarodni PEN povsem preselil na splet. Sodeloval je tudi z mrežo UNESCO-vih kreativnih mest, katere mesto literature je tudi Ljubljana. Na dan izbruha vojne, 24. februarja 2022, sva imela načrtovan sestanek za projekt VIDA. Pavlo je moral bežati v zaklonišče kijevske podzemne železnice, tako da je bilo najino naslednje srečanje šele na kongresu v Uppsali. Takrat sem izvedela tudi, da je izjemen ukrajinski pesnik. Pavlo se je takoj po kongresu vrnil v Kijev, kjer živi in dela. Preveč ima rad Ukrajino, da bi jo zapustil. Z ukrajinskim centrom PEN organizirajo branja in literarne dogodke v mestih, ki so v neposredni bližini fronte in s poezijo tolažijo in vzpodbujajo prebivalstvo v časih najtežjih preizkušenj.

Tednik PEN, glasilo Slovenskega centra PEN, št. 34/2022

Izdal: Slovenski center PEN, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana
Zanj: Predsednica Tanja Tuma

Uredništvo
Odgovorna urednica: Tanja Tuma
Glavna urednica: Maja Ferjančič
Oblikovanje: Maja Ferjančič

Leto izdaje: oktober 2022

Kraj: Ljubljana

ISSN 2784-7586

Publikacija Tednik PEN je brezplačna.

POVEZAVA

<https://www.penslovenia-zdruzenje.si/tednik>

Naslovna fotografija: Vojtech Bruzek